

ОСИГУРИТЕЛНО ПРАВО

Конспект

I. Обща част

1. Обществено осигуряване – понятие. Необходимост от обществено осигуряване. Задължително и доброволно обществено осигуряване.
2. Предмет, метод и система на осигурителното право.
3. Принципи на общественото осигуряване. Функции на осигурителното право.
4. Източници на осигурителното право. Понятие, видове, йерархия.
5. Вътрешни източници на осигурителното право.
6. Международни и наднационални източници на осигурителното право. Кратка характеристика на уредбата в Регламент (ЕО) № 883/2004 г.
7. Осигурителни правоотношения – понятие, правна характеристика, видове.

II. Социално осигуряване

Д я л I Държавно обществено осигуряване

8. Финансово устройство и управление на ДОО. Осигурителни фондове. Бюджет на ДОО.
9. Осигурителни правоотношения по ДОО – понятие, обект, страни и съдържание. Действие на осигурителните правоотношения във времето.
10. Осигурител – понятие, правна характеристика, видове. Посредници в осигурителните правоотношения.
11. Осигурителен орган по ДОО – понятие и правна характеристика.
12. Осигурени лица – понятие, правна характеристика, категории (кръгове). Осигуряване на повече от едно правно основание.
13. Осигурени лица на основание полагане на зависим труд – понятие, правна характеристика, категории.
14. Осигурени лица на основание осъществяване на независима трудова дейност – понятие, правна характеристика, категории.
15. Осигурени морски лица.
16. Осигурително правоотношение по набиране на средствата за общественото осигуряване. Субекти, възникване, съдържание, прекратяване.
17. Осигурително правоотношение по разходване на средствата по общественото осигуряване. Субекти, възникване, съдържание, прекратяване.

18. Осигурително правоотношение на самоосигуряващите се лица. Субекти, възникване, съдържание, прекратяване.
19. Осигурителен доход – понятие и характеристика. Елементи на осигурителния доход. Минимален и максимален осигурителен доход. Осигурителен доход при осигуряване на няколко основания.
20. Осигурителни вноски.
21. Осигурителен стаж – понятие и правна характеристика. Действителен осигурителен стаж и приравнени периоди.
22. Изчисляване и установяване на осигурителен стаж. „Откупуване” на осигурителен стаж.
23. Осигурени социални рискове – понятие и видове. Осигурителни случаи.
24. Трудова злополука. Приравнени случаи. Ред за установяване на трудовата злополука и на приравнените ѝ случаи.
25. Професионална болест – понятие и правна характеристика. Ред за установяване.
26. Безработица – понятие, правна характеристика, ред за установяване.
27. Общо заболяване и приравнени на него случаи – понятие, правна характеристика, ред за установяване.
28. Майчинство – понятие, правна характеристика, ред за установяване.
29. Старост и смърт – понятие, правна характеристика, ред за установяване.
30. Неработоспособност - понятие, обща характеристика, видове. Експертиза на работоспособността - понятие, органи, спорове.
31. Краткосрочно обществено осигуряване – понятие и обща характеристика.
32. Обезщетения при временна неработоспособност и при временно намалена работоспособност – предназначение, предпоставки, размер и продължителност на изплащане.
33. Обезщетения при майчинство – обща характеристика и предназначение, видове обезщетения за майчинство, субекти на правото на обезщетение.
34. Обезщетение при трудоустрояване поради бременност, кърмене или напреднал етап на лечение ин-витро – предназначение, субекти, предпоставки, размер и продължителност на изплащане.
35. Обезщетение при патологична бременност – предназначение, субекти, предпоставки, размер и продължителност на изплащане.
36. Обезщетение за бременност и раждане – предназначение, субекти, предпоставки, размер и продължителност на изплащане. Обезщетение при неизползване на отпуска за бременност и раждане.

37. Обезщетение за отглеждане на дете до 2-годишна възраст – предназначение, субекти, предпоставки, размер и продължителност на изплащане. Обезщетение при неизползване на допълнителния платен отпуск за гледане на дете до 2-годишна възраст.
38. Обезщетение за времето на отпуск по бащинство – предназначение, субекти, предпоставки, размер и продължителност на изплащане. Обезщетение на бащата за гледане на дете до 8-годишна възраст – предназначение, субекти, предпоставки, размер и продължителност на изплащане.
39. Обезщетение при осиновяване на дете до 5 години – предназначение, субекти, предпоставки, размер и продължителност на изплащане. Обезщетение при неизползване на отпуска за осиновяване на дете до 5 години.
40. Обезщетение при безработица – предназначение, предпоставки, размер, продължителност на изплащане.
41. Осигурителни помощи.
42. Ред за упражняване на правата по краткосрочното осигуряване. Производство по отпускане на обезщетенията по краткосрочното осигуряване.
43. Спиране, прекратяване, възобновяване и възстановяване на обезщетенията по краткосрочното осигуряване.
44. Спорове по краткосрочното осигуряване и ред за решаването им. Разграничение със споровете относно експертизата на неработоспособността.
45. Пенсии – понятие, правна характеристика, видове.
46. Общи правила за пенсиите.
47. Добавки към пенсиите.
48. Пенсия за осигурителен стаж и възраст - предпоставки за придобиване на правото на пенсия, особени случаи, критерии за определяне на размера на пенсията.
49. Пенсия за инвалидност поради общо заболяване – предпоставки за придобиване на правото на пенсия, критерии за определяне размера на пенсията.
50. Пенсия за инвалидност поради трудова злополука или професионална болест – предпоставки за придобиване на правото на пенсия, критерии за определяне размера на пенсията.
51. Наследствени пенсии – понятие, разграничение с наследяването, предпоставки за придобиване на правото на наследствена пенсия (обща и специални – за отделните категории наследници), критерии за определяне размера на наследствената пенсия.
52. Пенсии, несвързани с трудова дейност – понятие, правна същност, финансиране, видове.

- 53. Социална пенсия за старост и персонални пенсии – предпоставки и размери.
- 54. Военноинвалидна пенсия, гражданскоинвалидна пенсия, социална пенсия за инвалидност – предпоставки и размери.
- 55. Пенсионно производство – понятие и обща характеристика на пенсионното производство, пенсионни органи и тяхната компетентност. Отпускане на пенсиите.
- 56. Изменение, спиране и възобновяване на пенсиите.
- 57. Осъвременяване, прекратяване и възстановяване на пенсиите.
- 58. Спорове по дългосрочното осигуряване и ред за решаването им.

Д я л II Допълнително социално осигуряване

- 59. Допълнително задължително пенсионно осигуряване. Обща характеристика и предназначение. Пенсионноосигурителни дружества и пенсионни фондове. Кръг на осигурените лица. Принципи на ДЗПО.
- 60. Права по допълнителното задължително пенсионно осигуряване - допълнителна пенсия за осигурителен стаж и възраст – предпоставки и критерии за определяне на размера, срочна пенсия за ранно пенсиониране – предпоставки и критерии за определяне на размера, други права на осигурените лица и техните наследници.
- 61. Допълнително доброволно социално осигуряване – понятие и обща характеристика.
- 62. Доброволно пенсионно осигуряване – субекти, рискове, право на пенсия – предпоставки и размери, други права на осигурените, права на наследниците.
- 63. Доброволно осигуряване за безработица и професионална квалификация. Права на осигурените и техните наследници.

III. Здравно осигуряване

- 64. Понятие и същност на здравното осигуряване. Финансово устройство и управление. Принципи на здравното осигуряване.
- 65. Осигурени здравни рискове. Здравноосигурени лица.
- 66. Правоотношения по здравното осигуряване.
- 67. Здравноосигурителни престации. Понятие и същност. Видове медицинска помощ. Национален рамков договор.

ОСНОВНИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ:

Кодекс за социално осигуряване

Закон за здравното осигуряване

Закон за бюджета на ДОО

ОСНОВНА ЛИТЕРАТУРА:

Койчева, Р. Осигурително право. Част I ДОО. С.: ИК на УНСС, 2020 г.

Мръчков В., Осигурително право, VII изд., С.: Сиби, 2019 г.

Средкова, Кр. Осигурително право, V изд., С.: Сиби, 2016 г.

ДОПЪЛНИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

Ангушева, В., Понятието „трудова злополука”, В: Годишник на СУ, Юридически факултет, кн. 1, 1976.

Генова, Я. Осигурени лица в ДОО, С.: Сиела, 2010.

Койчева, Р. Наследствени пенсии, С.: Авалон, 2009.

Койчева, Р. Социално осигуряване на майчинството, С.: Авалон, 2012.

Мингов, Ем. Обезщетения при временна неработоспособност, С.: Сиби, 2002.

Мръчков В., Василев Ат. Шотлеков Ил., Мингов Ел., Коментар на Кодекса за задължителното обществено осигуряване, С.: Сиби, 2000.

Попова, Цв. Осигурителен стаж, С.: Сиби, 2019.

София, септември 2025 г.

Съставил: доц. д-р Райна Койчева